

religiski zinātnisks žurnāls, Nr.2(43)

TERRA MARIANA

journal of theology, philosophy and religious sciences

TEMATISKS IZDEVUMS / THEMATIC ISSUE

„Kristus vārdā esam sūtīti!” (2 Kor 5, 20)

PRIESTERĪBAS GADAM VĒLTĪTĀ
EKUMENISKI TEOLOĢISKĀ KONFERENCE

**„We are therefore Christ’s ambassadors, as though God
were making his appeal through us” (2 Cor 5:20)**

ECUMENICAL THEOLOGICAL CONFERENCE
IN HONOR OF YEAR OF THE PRIEST

REDAKCIJA / EDITORIAL BOARD

Izpildredaktore / Executive editor: Dr. phil., LPU RARZI asociētā profesore **Māra Kiopē**Mag. rel. paed., LPU RARZI Katedrēzes centra vadītāja **Lolita Ērgle**Stud. dr. psych., LPU RARZI Studiju programmu direktore **Ingrīda Trups-Kalne**Stud. lic. sc. rel., **Stella Jurgena**Mākslinieks / Artist: **Mārtiņš Krūklis**Korektore / Corrector: **Dzintra Krievāne**Angļu valodas redaktore / English editor: **Sarmīte Elksne****rarzi@apollo.lv**

ZINĀTNISKĀ REDAKCIJAS KOLĒĢIJA / SCIENTIFIC BOARD

No Laterāna Pontifikālās Universitātes (LPU) filiālēm Rīgas Teoloģijas institūta (RTI) un Rīgas Augstākā reliģijas zinātņu institūta (RARZI) / From Riga Theological Institute and Riga Higher Institute of Religious Sciences affiliated to the Lateran Pontifical University:

Dr. theol., LPU RARZI direktora p. i., profesors, **priesteris Aleksandrs Stepanovs**Dr. iur. can., profesors, **priesteris Juris Jalinskis**Dr. theol., profesore **Baiba Brūdere**Dr. philol., asociētā profesore, **māsa Klāra, PIJ – Skaidrite Kalvāne**Dr. hist. eccl., profesors, **priesteris Andris Priede**Dr. psych., asociētā profesore **Māra Zilgalve**

No ārzemēm / Associate international members of the editorial board:

Dr. theol., LPU Teoloģijas fakultātes dekāns, profesors, **monsinjors Renco Džerardi (Renzo Gerardi, Rome, Italy)**Dr. theol., **Daļa Verbylaite, (Dalia Verbylaite, Kaunas, Lithuania)**Dr. theol., Lublīnas Katoliskās Universitātes profesors, **priesteris Jans Mičinskis (Jan Miczynski, Lublin, Poland)**Dr. theol., Notrdamas Universitātes profesors, **priesteris Žans Mišelēns (Jean Michellene, Notre Dame de-Vie, Venasque, France)**

Izdevuma ilustrācijās izmantoti attēli no priesteru liturģiskajiem tērpiem

no Nabadzīgā Bērna Jēzus klostera māsu kolekcijas. Foto **Laura Feldberga**

Pirmā vāka ilustrācijai izmantots attēls no svētā Arsas prāvesta Jāņa Marijas Vianeja liturģiskā tērpa.

Foto **priesteris Andris Kravalis**

© Laterāna Pontifikālās Universitātes filiāles Rīgas Augstākais reliģijas zinātņu institūts un Rīgas Garīgais seminārs / Riga Higher Institute of Religious Sciences affiliated to the Lateran Pontifical University and Riga Roman Catholic Seminary / 2011 / Nr. 2(43)

ISSN 1691-6204

ISO 3297

PRIEKŠVārds / FOREWORD

No Jāņa Pāvila II grāmatas „Dāvana un noslēpums. Manas priesterības piecdesmitajā gadadienā”. BŪT PAR HOSTIJU BRĀĻIEM _____ 9

IEVADS / INTRODUCTION

Pauls Kļaviņš. PRIESTERA IDENTITĀTE TREŠĀS TŪKSTOŠGADES SĀKUMĀ / THE PRIEST'S IDENTITY IN THE BEGINNING OF THE THIRD MILLENIUM _____ 11**Romas Katoliskās Baznīcas Rīgas arhibīskapa-metropolīta ZBIGŅEVA STANKEVIČA UZRUNA „AUGŠĀMCELTĀ KRISTUS SPĒKĀ” / INTRODUCTORY REMARKS OF ZBIGŅEVS STANKEVIČS, Archbishop of the Roman Catholic Church in Riga _____ 19****Apustuliskā nuncijs Baltijas valstīs V.E. arhibīskapa LUIDŽI BONAČI UZRUNA „PRIESTERIS – TAS, KURŠ IR SŪTĪTS, NEVIS PATS SEVI SŪTA” / INTRODUCTORY REMARKS OF LUIGI BONACCI, Apostolic nuntius to the Baltic states _____ 21****Edijs Silēvičs. SVĒTĀ ARSAS PRĀVESTA JĀŅA MARIJAS VIANEJA DZĪVE / THE LIFE OF THE SAINT CURE OF ARS J. M. VIANNEY _____ 23**

RAKSTI / ARTICLES

Pauls Kļaviņš. KARDINĀLS RACINGERS PAR PRIESTERĪBU BIBLISKAJĀ IZPRATNĒ _____ 27**Kļaviņš, P. CARDINAL RATZINGER ABOUT SOME BIBLICAL ASPECTS OF THE PRIESTHOOD Summary _____ 36****Laila Čakare. KRISTUS PRIESTERĪBA VECĀS DERĪBAS PRAVIETOJUMOS _____ 39**
Čakare, L. THE PRIESTHOOD MODELS IN THE OLD TESTAMENT Summary _____ 46**Ralfs Kokins. AMATA UN KALPOŠANAS IZPRATNE APUSTUĻA PĀVILA VĒSTULĒS _____ 49****Kokins, R. THE UNDERSTANDING OF THE POSITION AND OF THE SERVICE IN THE LETTERS OF SAINT PAUL THE APOSTLE Summary _____ 58****Ilmārs Hiršs. DRAUDZE KĀ PRIESTERĪBA 1. PĒTERA VĒSTULĒ _____ 61**
Hiršs, I. PARISH AS THE PRIESTHOOD IN THE FIRST LETTER OF PETER Summary _____ 67

Baiba Brūdere. „*Es jūtu sevī priesteru aicinājumu*” (MS B, 2V)
jeb SVĒTĀS TERĒZES NO BĒRNA JĒZUS PRIESTERISKĀS ILGAS _____ 69

Brūdere, B. „*I feel priestly vocation in me*” (MS B, 4V).
SAINT THERESE OF THE CHILD JESUS: LONGING FOR PRIESTHOOD
Summary _____ 84

Andrēass Gešvinds. MĀTE TERĒZE PAR PRIESTERĪBU. PRAVIETISKI
VĀRDI BAZNĪCAI – ŠODIEN UN NĀKOTNĒ / MOTHER THERESA
ON PRIESTHOOD. PROPHETIC WORDS FOR THE CHURCH
IN NOWDAYS AND IN THE FUTURE _____ 87

BAZNĪCAS MAĢISTĒRIJA DOKUMENTI / LATVIAN PUBLICATIONS OF THE CHURCH DOCUMENTS

Klēra kongregācija. PRIESTERIS UN KRISTIETĪBAS TREŠĀ TŪKSTOŠGADE.
VĀRDA MĀCĪTĀJS, SAKRAMENTU DALĪTĀJS UN KOPIENAS VADĪTĀJS /
Congregation for the Clergy. THE PRIEST AND THE THIRD CHRISTIAN
MILLENNIUM. TEACHER OF THE WORD, MINISTER OF
THE SACRAMENTS AND LEADER OF THE COMMUNITY _____ 91

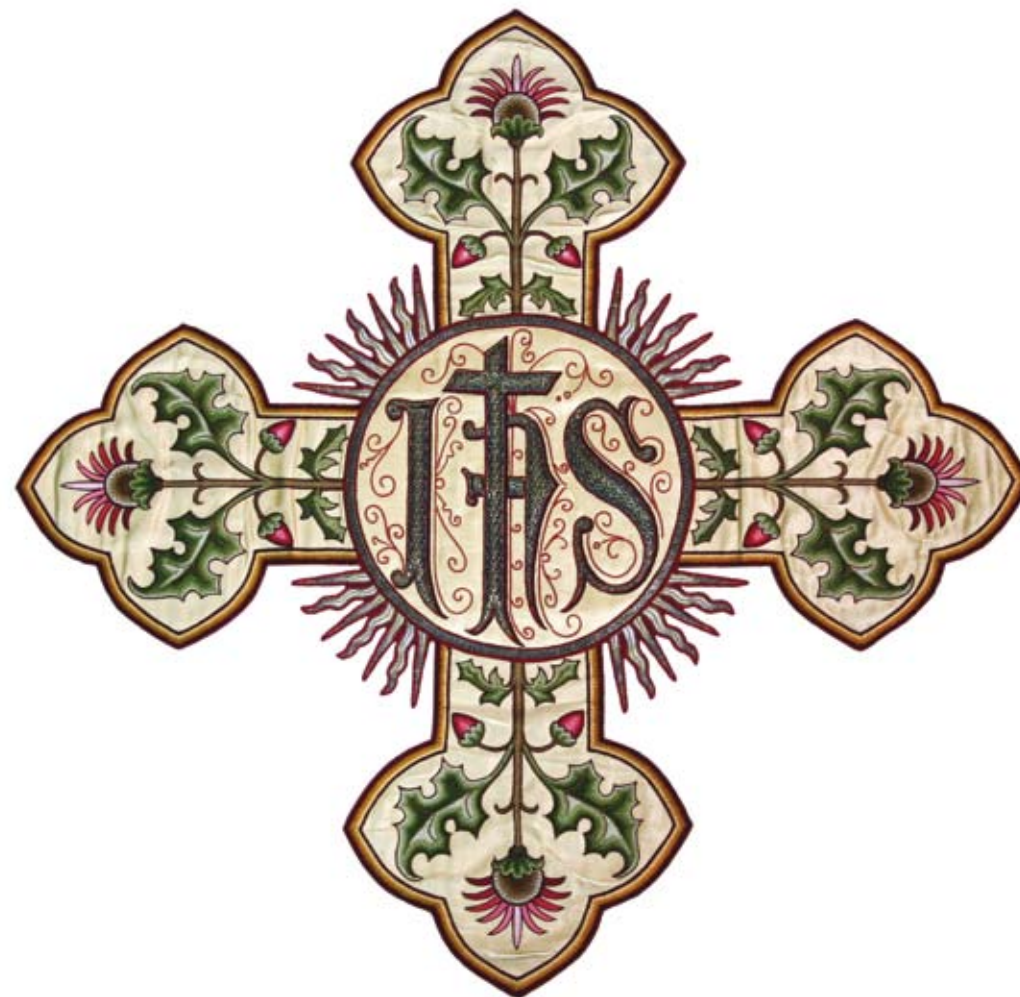
Klēra kongregācija. INSTRUKCIJA PAR DRAUDZES PRIESTERA DARBĪBU /
Congregation for the Clergy. INSTRUCTION THE PRIEST, PASTOR
AND LEADER OF THE PARISH COMMUNITY _____ 113

AKADĒMISKĀ HRONIKA / ACADEMIC CHRONICLE

Valdis Labinskis. LATVIJĀ PIRMĀ ZINĀTNISKĀ KONFERENCE
PAR SIEVIETES LOMU BAZNĪCĀ / THE FIRST LATVIAN
CONFERENCE ON THE WOMAN'S ROLE IN THE CHURCH _____ 151

Stella Jurgena. KATOĻU STUDENTU DIENAS UN ZINĀTNISKĀ
KONFERENCE 2010. un 2011. gadā / CATHOLIC STUDENT'S
DAYS AND SCIENTIFIC CONFERENCE in 2010 and in 2011 _____ 153

KONFERENCE „JĀNIS PĀVILS II – JAUNĀS PASAULES VĒSTNESIS” /
CONFERENCE „JOHN PAUL II – HERALD OF A NEW WORLD” _____ 163

No Jāņa Pāvila II grāmatas
„Dāvana un noslēpums. Manas priesterības
piecdesmitajā gadadienā”

BŪT PAR HOSTIJU BRĀĻIEM

Tātad, šajā kapelā, skatot *Veni, Creator Spiritus*, gulēdams pie zemes krustā, es gaidīju, līdz man uzliks rokas. Tas ir īpaši saviļņojošs brīdis. Vēlāk es bieži izpildīju šo ritu, būdams bīskaps un arī pāvests. Ir kaut kas aizgrābjošs šādā ordinātu prostrācijā: dziļa pazemība Dieva varenības priekšā un reizē pilnīga atvērtība, lai varētu ienākt Svētais Gars, jo tas ir Viņš, kurš konsekkrē. *Veni, Creator Spiritus, mentes tuorum visita, imple superna gratia quae Tu creasti pectora*. Tāpat kā Svētajā Misē Viņš pārvērš maizi un vīnu Kristus Miesā un Asinīs, arī Priesterības sakramentā Viņš konsekkrē priesteri vai bīskapu. Bīskaps, kurš iesvēta, ir Dieva noslēpuma cilvēciskais pārvaldnieks. Bīskapa roku uzlikšana turpina žestu, ko lietoja pirmatnējā Baznīca, lai apzīmētu Svētā Gara dāvanu, kas tiek dota noteiktam uzdevumam (sal. *Apd* 6, 6; 8, 17; 13, 3). Šo roku uzlikšanas žestu lietoja sv. Pāvils attiecībā pret savu mācekli Timoteju (sal. *2Tim* 1, 6; *1Tim* 4, 14) un tas ir saglabājies Baznīcā kā Svētā Gara darbīgās klātbūtnes zīme priesterības iesvētīšanas sakramentā. .. Tas, kuram jāsaņem priesterā iesvētības, krīt pie zemes uz vaiga ar visu ķermeni, skarot ar pieri svētnīcas klonu, un šis stāvoklis *pauž pilnīgu gatavību uzņemt kalpošanu*, kas viņam tiek uzticēta. Šī ceremonija atstājusi dziļas pēdas manā priesterā dzīvē .. Gulēšanā pie zemes krustā pirms svētību saņemšanas izpaužas priesterā garīguma dziļākā jēga: tāpat kā Pēterim, uzņemoties savā dzīvē Kristus krustu un kļūstot par hostiju brāļiem.

Pauls Kļaviņš, galvenais redaktors

PRIESTERA IDENTITĀTE TREŠĀS TŪKSTOŠGADES SĀKUMĀ

I

Visam tautām ir rituāli, ar kuriem tās pievēršas Dievam vai dieviem, paužot cieņu, meklējot palīdzību, izrādot pateicību. Primitīvākā sabiedrībā šo rituālu mēdz veikt kāds atsevišķs indivīds, it īpaši ģimenes tēvs vai cilts vecākais. Attīstītākā sabiedrībā tautas labā to veic priesteri kā konkrēta, šim uzdevumam nošķirta cilvēku grupa. Parasti oficiāla rakstura kults norit īpašās svētvietās, kurās priesteri visbiežāk saliek upurus, lai no Dieva vai dieviem izlūgtu soda novēršanu, sevišķu labvēlību un svētību.

Bībelē Radišanas grāmatas pirmajās lappuses iepazīstamies ar Dieva radošo darbību, kad Viņš nošķir cilvēku no pārējās radības. Ādams saņem „dzīvības dvesmu un cilvēks kļūst par dzīvu būtni” (*Rad 2, 7*). Ādams saņem Dieva Garu, iespēju dzīvot ciešā sadraudzībā ar savu Radītāju. Dievs aicina Ādamu aprūpēt, aizsargāt zemi, būt par tēvu, lai visi viņa pēcteči būtu „Ādama dēli” (*Sīr 40, 1*). Ādams bija tēvs un arī priesteris, jo viņa pienākumu „sargāt un uzturēt” (*ābodah* un *shamar*; *Rad 2, 15*) uzticēto dārzu Bībele apraksta tādiem pat jēdzieniem kā levītu pienākumus svētajā vietā (*sal. Sk 3, 7-8; 8, 26; 18, 5-6*). Tātad Dievs paredzēja radībai būt par debesu Karaļa svētnīcu, kurā kalpotu priesteris kā līdzradītājs ar Dievu.

Ādams pārbaudi neizturēja. Nepaklausības, lepnības un glēvuma dēļ viņš nebija priesterisko uzdevumu augstums. Viņa pēctečiem nācās veidot savas svētvietas, fiziski un simboliski veikt to, ko Ādams nebija spējis veikt garīgi, saglabāt uzticību Dieva noslēgtajai derībai. Radišanas grāmatā visa priesterība piederēja tēviem, un tie šo lomu veica ģimenes ietvaros. Noass savai saimei uzcēla altāri un salika upuri (*Rad 8, 20*), tāpat Ābrahams (*Rad 12, 8; 13, 4, 18*), Jēkabs (*Rad 28, 18; 31, 54*). Viņi svētīja savus bērnus (tā, piemēram, *Rad 27, 28-30*), dažkārt tie vēstīja sodu par neuzticību derībai (*Rad 9, 25*). Tajā laikā semītiem vēl nebija īpašas priesteru kārtas kā pagānu tautām (*sal. Rad 14, 18; 41, 45*).

Atbrīvojot izvēlēto tautu no Ēģiptes verdzības, Dievs norīkoja par priesteriem Levīta cilts Āronu un viņa dēlus (*sal. Izc 29, 9*), kuri sāka pildīt priesteru lomu. Pārējās ciltis saņēma sodu par zelta teļa godināšanu (*Izc 32, 6*). No tā laika Izraēli priesterības pienākumi tika

nodoti no paaudzes paaudzē Levītu cilts vīriešu kārtā, kurai tad bija jāpārņem līdz tam esoša priesterība ģimenes lokā (sal. *Tes* 17, 10; 18, 19).

Jaunās Derības grāmatās jēdziens „priesteris” (ebrejiiski *kohen*, grieķiski *hiereus*, latīniski *sacerdos*) attiecas uz Izraēļa tautas priesteriem (*Mt* 8, 4; *Apd* 6, 7; *Ebr* 5, 1-4; 7, 5, 11-13) un visu Dieva tautu (*1Pēt* 2, 5, 9; *Atkl* 1, 6; 5, 10; 10, 6). Priesteriskā tauta sniedz Dievam garīgos upurus (*Rom* 12, 1; 15, 26; *Fil* 2, 17; 4, 18; *Ebr* 13, 15-16). Tomēr tas nenozīmē, ka līdz ar to būtu atceļami amata priesteri, kas darbotos tautas labā. Izraēļa tauta arī bija priesteriska (*Izc* 19, 6), taču tās labā darbojas levītu priesteri.

Jēzus Kristus nāca nevis atcelt Veco Likumu, bet gan to izpildīt un piepildīt (*Mt* 5, 17-19). Vēstule ebrejiem vairākkārt norāda, ka Jēzus Kristus ir priesteris pēc Melhizedeka kārtas (tā, piemēram, *Ebr* 5, 1-10; 7, 26-28). Melhizedeka priesterība bija agrāka un dziļāka par Levītu priesterību (*Ebr* 7, 1-28). Bībele nemin Melhizedeka priekštečus, viņa dzimšanu vai nāvi, tāpēc viņš „paliek” priesteris uz mūžiem (*Ebr* 7, 3). Melhizedeks, kurš nesa maizi un vīnu, un svētīja Abrahamu (*Rad* 14, 18-19), ir lielāks par šo ticības tēvu (*Rom* 4, 11-12) un viņa priesterību. Kristus tāpat ir augstāks par jebkuru levītu augsto priesteri. Pat no pagānisma ceļš ved pie Jēzus Kristus, kurš ir klātesošs visā vēsturē, kas tiecas sastapt Dieva Dēlu, kas kļūva cilvēks „laikam piepildoties” (*Gal* 4, 4), Vārdu, kas kļūva miesa un dzīvoja mūsu vidū (*Jņ* 1, 14).

Kristus aizsāka savu priesterību ar savu Iemiesošanos. Visa Viņa dzīve bija upuris Debesu Tēvam (sal. Katoliskās Baznīcas katehisms [turpmāk KBK], 606-607), kas savu piepildījumu sasniedza nāvē uz krusta. Pēdējās vakariņās, kas bija Pashas upura mielasts, Jēzus darbojās kā priesteris savu sapulcināto labā. Viņš bija izvēlējis apustuļus, tos mācījis ar vārdu un piemēru. Bībelē atrodamas divas tradīcijas par Jēzus vārdiem pār maizi un vīnu: no Palestīnas (*Mt* 26, 26-28; *Mk* 14, 22-24) un no Antiohijas (*Lk* 22, 19-20; *1Kor* 11, 23-26). Abas saglabā Jēzus vārdus, kas ietver gaidāmo ciešanu un upurnāves raksturu: „Šī ir mana Miesa... šīs ir manas Jaunās derības Asinis”. Vēl nozīmīgāki ir Jēzus vārdi klātesošajiem apustuļiem: „Dariet to manai piemiņai” (*Lk* 22, 19; *1Kor* 11, 24-25). Senajiem izraēliešiem pieminēšana (*zikkaron/anamnesis*) attiecās uz upuri – uz altāra sadedzinātais upuris tika saukts par piemiņu vai atgādinājumu.

Apustuļu darbi liecina, ka kristieši ir paklausījusi Jēzus norādījumam. Viņi lauza maizi (*Apd* 2, 42, 46; 20, 7; *1Kor* 10, 16), kā arī Kristus nāves piemiņā pateicās, sekojot Jēzus piemēram (*Mt* 26, 27; *Mk* 14, 23; *Lk* 22, 19; *1Kor* 11, 24). Šī pateicība (grieķu valodā – Euharistija) drīz vien sāka apzīmēt visu piemiņas rituālu. Pāvila salīdzinājums ar elku upuriem (*1Kor* 10, 18-21) pārlicina, ka pirmie kristieši sāka uzskatīt Euharistiju par upuri.

Laikā, kad kristieši vēl bija cieši saistīti ar Vecās Derības levītu priesterību, Baznīcas kalpojumi raksturoti ne upura un svētnīcas kulta ietvaros, bet gan no Dieva Vārda sludināšanas viedokļa. Paša sākumā Baznīcas kalpojumi vēl nebija līdz galam skaidri noteikti. Baznīcas dzīve, tās kalpojumu dažādība izvērās apustuļu vadībā. Tāpēc apustuļi ir tie, kas ir pieminēti pirmkārt un galvenokārt (*1Kor* 12, 28; *Ef* 4, 11). Apustulis

Pāvils apzinājās savu liturģisko un priesterisko kalpošanu (*Rom* 15, 16), Dieva noslēpumu pārvaldes pienākumu (*1Kor* 4, 1). Viņš kalpoja gan ar Vārda sludināšanu, gan maizes laušanu (*Apd* 20, 7-12).

Pēc apustuļiem vai viņu vietā kopienas vadību uzņēmās pārraugi – bīskapi (*Flp* 1, 1) vai viņu tuvākie līdzstrādnieki – kopienu vecākie – prezbiteri. Šie kalpojumi bija tik cieši saistīti, ka tie aprakstīti savstarpējā apmaiņas veidā (tā, piemēram, *Apd* 20, 17, 28-31; *Tit* 1, 6-7). Ja Pāvils un Barnaba katrā vietējā Baznīcā iecēla prezbiterus (*Apd* 14, 23), tad būtu jāpieņem, ka viņi, tāpat kā Pāvils lauza maizi un salika Euharistijas upuri Kunga Jēzus piemiņai.

Bīskapus un prezbiterus jūdu kristieši sākumā neuztvēra kā priesterus, jo priesteris – pēc viņu domām – varēja nākt tikai no Levītu cilts. Tikai pēc tam, kad kristieši novērsās no jūdaisma un sāka nostiprināties uzskats par Euharistiju kā upuri, viņi šīs piemiņas rituāla veicējus sāka saukt par priesteriem. Šī Baznīcas pateicība un slavēšana tika uzskatīta par pilnīgu un tīru upuri, par kuru bija runājis pravietis Malahijs, un kas notiktu no saules lēkta līdz tās rietam (*Mal* 1, 11).

Prezbiteri darbojas ciešā kopībā ar bīskapiem un viņu vadībā. Līdz ar to pēcbībiskās liecības, piemēram, Romas Klementa vēstule 95. gadā, priesteriskās funkcijas vispirms piedēvē bīskapam. Pat sv. Augustīns IV gadsimtā vārdu *sacerdos* vairāk attiecina uz bīskapiem, nevis „vienkāršiem” priesteriem. Kad, paplašinoties draudžu skaitam, bīskapi vairs nebija fiziski klātesoši visās kristiešu kopienās, sāka izvērsties, prezbiteru/priesteru kalpošana – Euharistijas svinēšana, Vārda sludināšana, draudžu vadīšana.

Priesterības dāvana nākamajām paaudzēm tika nodota ar roku uzlikšanu (*2Tim* 1, 6), ko sauc par Ordinācijas sakramentu, proti, par Baznīcas apstiprinājumu un sūtību kristietim veikt savas kārtas pienākumus. Bīskapu/prezbiteru un diakonu kalpojumi (sal. *Tit* 1, 5-9; *1Tim* 3, 2-7; 3, 8-13; 5, 17-22) notiek trīs ordinētās kārtās: diakonātā, prezbitērijā vai priesteru kārtā un bīskapu kārtā. Diakona kārtā vairāk saistīta ar žēlsirdības darbiem (*Apd* 6, 1-6), kamēr priesteru un bīskapu kārtas ar Euharistijas upura salikšanu. Pateicoties Ordinācijas sakramentam, šo kārtu kristieši veic savus atbilstīgos pienākumus Kristus personā (*en prosopo Christou*; *2Kor* 2, 10). Šis sakraments pieskaņo kristieti Jēzum Kristum tādā veidā, kā viņš var darīt to, ko tikai Kristus var darīt. Līdzīgi Kristum priesteris kļūst par Dieva Tēva dzīvo attēlu (*Jņ* 14, 9; *Kol* 1, 15).

Tāpēc priesteri ir atbilstīgi saukti par tēvu. Pāvils rakstīja korintiešiem, „Ja arī jums būtu daudz pamācītāju Kristū, tomēr jums nav daudz tēvu; jo es jūs esmu, evaņģēliju sludinādam, dzemdinājis Kristu Jēzu” (*1Kor* 4, 15-16; sal. *1Tes* 2, 11). Arī sv. Jānis uzrunā savu draudzi: „mani bērni” (*3Jņ* 4); „mani bērniņi” (*1Jņ* 2, 1).

Ar ordināciju priesteris ir pieskaņots Kristum tādā veidā, ka var runāt Viņa vārdā, svētīt ar Viņa rokam, pārveidot maizi un vīnu par Kristus Miesu un Asinīm. Viņš kalpo tam, lai visi kristieši varētu īstenot savu priesterību (*1Pēt* 2, 5, 9), lai visa Dieva Tauta varētu uzpurēties debesu Tēvam ar Jēzu Kristus starpniecību Svētajā Garā.

Tādēļ priestera pienākums ir īstenot dzīvē augstā un mūžīgā priestera Jēzus Kristus tikumus. Vecajā Derībā priesteri ievēroja celibātu noteiktās kalpošanas dienās (sal. *Izc* 19, 15; *At* 23, 9-13), bet Kristus kalpošana ir nepārtraukta, viņa priesterība ir mūžīga. Jēzus aprakstīja celibāta aicinājumu kā žēlastību, kuru Dievs ir devis Debesu valstības labā (*Mt* 19, 11-12). Sv. Pāvils norādīja, ka bez sievas esošais „rūpējas par lietām, kas attiecas uz Kungu, par to, kā patikt Kungam” (*IKor* 7, 32). Ja arī sākumā bīskaps un prezbiters varēja laulāties (*Tit* 1, 6; *ITim* 3, 2), tomēr netrūka kristiešu, kuri, sekojot sv. Pāvila un citu apustuļu piemēram, kalpoja Baznīcā bez laulības saitēm un varēja atzīt: „Lūk, mēs atstājam visu un sekojam Tev” (*Mt* 19, 27). Drīz vien Baznīca nostiprinājās apziņā, ka sekošana Kristum šķīstībā un celibātā ir atbilstīgākais veids, kā apvienot savā dzīvē priesterību un uzpurēšanos Dieva tautas labā. Vietējo Baznīcu sinodes Elvirā (306.g.), Kartāgā (390.g.), Turīnā (398.g.), Tūrā (461.g.) un citur Rietumos noteica, ka bīskapiem, priesteriem un diakoniem nav ļauts laulāties. Garīdznieku celibātu centās nostiprināt pāvesti XI gadsimtā, bet Laterāna koncili 1123. un 1139. gadā to noteica universālā līmenī. Šie fakti liecina, ka celibāts nekļuva obligāts tikai XII gadsimtā, bet gan, ka Baznīca liedza priesteriem laulāties jau daudz agrāk. Celibāta prasības attiecībā uz priesteriem aizsākās ar vietējām sinodēm un vispārējais koncils tikai pastiprināja to lēmumus. Pēdējie pāvesti, jo īpaši Pāvils VI 1967.gada enciklikā *Sacerdotalis Caelibatus*, atgādinājuši celibāta nozīmi priestera dzīvē.

Jaunās Derības priestera dzīve un kalpošana cieši saistīta ar Baznīcu un tās mācību. Tridentes koncilā (1537-1563) amata priesterības saņemšana tika uzsvērtā kā viens no septiņiem sakramentiem. Vatikāna II koncils (1962-1965) priesteriem veltīja īpašu dekrētu *Presbyterorum Ordinis* (turpmāk tekstā – *PO*). Pāvesti Pāvils VI, Jānis Pāvils II un Benedikts XVI vairākkārt akcentējuši priesteru dzīves prioritātes un svarīgākos uzdevumus.

II

Priestera identitātes jautājums ir izšķirošs priestera kalpošanā. Identitātes jēdziens nedrīkst kļūt neskaidrs brīvības un demokrātijas vārdā. Sekularizācijas procesā, kad Dievs tiek pakāpeniski izslēgts no publiskās sfēras un kopīgas sociālās apziņas, bieži vien priesteris netiek izprasts, jo, piederot sakrālajai sfērai, viņš novēršas no pasaules, lai iestātos pasaules labā; šai misijai viņu norīko Dievs, nevis cilvēki (sal. *Ebr* 5, 1). Tāpēc priestera dzīves izpratnei neder funkcionāla pieeja, it kā priesteris būtu „sociālais darbinieks”.

Līdzdalība Kristus priesterībā caur ordināciju ietver „pravietisku harizmu” runāt par Dievu pasaulei un stādīt Dievu pasaulei priekšā. Pravietiskums priesterim nozīmē būt uzticīgam, kā Kristus bija uzticīgs. Priesteris vairs nepieder sev, bet saņemta sakramentāla zīmoga dēļ (sal. KBK, 1563, 1582) „pieder” Dievam. Liecībai jāparāda šī piederība Dievam – domāšanas veidā, runāšanā, viņa spriešanā par pasaules notikumiem, kalpošanā un attiecībās ar cilvēkiem, arī ieradumos – priesterim jāgūst pravietisks spēks no sakramentālās piederības. Dieva darbība ietekmē priesteri dziļo identitāti,

pieskaņojot viņu sev uz visiem laikiem (sal. KBK, 1583). Šajā ziņā, celibāta dzīve ir īsts pravietojums par Dieva Valstību, norāde uz pilnīgu sirds veltīšanu Kristum un „Kunga lietam” (*IKor* 7, 32), izpausme sevis atdevei Dievam un citiem (sal. KBK, 1579).

Tātad, atbildes uz priesteri identitātes jautājumiem meklējamas ne psiholoģijā, zinātnē vai statistikā, bet gan Kristū, dzīvā ticībā kopā ar Baznīcu. Priesteris ir Jēzus Kristus aicināts, kā tas notika ar apustuļiem. Viņus izvēloties, skaidrs ir Jēzus nodoms. Viņš uzņemas iniciatīvu. Viņš pats to norādīs: „Nevis jūs mani izvēlējāt, bet es jūs izvēlēju” (*Jņ* 15, 16). Katra mācekļa izvēles apraksts atklāj noteiktas izvēles īstenošanos (sal. *Lk* 6, 13).

Mācekļa izvēlē Jēzus neņem vērā sociālo stāvokli (sal. *IKor* 1, 27). Aicinājums uz priesterību nozīmē šo izvēlētiību no Kristus, kas ir aicinājis būt līdzdalīgiem Viņa draudzībā īpašā veidā: „Es vairs nesaucu jūs par kalpiem, jo kalps nezina, ko dara viņa kungs, bet es jūs saucu par draugiem, jo visu, ko esmu dzirdējis no Tēva, esmu jums darijis zināmu” (*Jņ* 15, 15). Aicinājums uz priesterību kristieša personīgajā dzīvē izpaužas kā augstākais brīvības izmantošana. Tas ievieš dzīvē neatsaucamo izvēli, neizmirstamu posmu personiskajā pieredzē.

Ordinācija ievada cilvēku jauna veida dzīvē, kas vieno to ar Kristu vienreizējām, neatgriezeniskām saitēm. Priesteri misija nepastāv tikai kalpošanā kopienai, kuru tā deleģējusi un it kā varētu atsaukt. Runa ir par īstām un dziļām izmaiņām, par dievišķo „zīmogu”, „raksturu”, kas ļauj priesterim darboties *in persona Christi* un tāpēc priesteri padara par Kristus darbības dzīvo instrumentu.

Priesteris ir nošķirts no pasaules Dieva Evaņģēlijam (*Rom* 1, 1) un pieder tikai Kungam. Sakrālais raksturs to ietekmē tādā dziļumā, ka virza viņu un viņa darbību pilnībā uz priesterisko piepildījumu. Viņš vairs nekas nepaliek tāds, kas būtu viņa rīcībā ārpus priesterības, vēl mazāk tāds, kas atrastos konfliktā ar šo cieņu. Pat veicot darbību, kas pēc dabas pieder laicīgai sfērai, priesteris ir vienmēr Dieva kalps.

Jēzus identificē priesteri ar Sevi tādā mērā, ka Kristus priekšā it kā izzūd priesteri persona. Kristus darbojas caur priesteri Euharistijas svinībās, kad Pats pārvērš maizi un vīnu Savā Miesā un Asinīs. Grēksūdzes sakramentā pats Jēzus tēvišķi un autoritatīvi saka: „Tavi grēki ir piedoti” (*Mt* 9, 2; *Lk* 5, 20, 7, 48; sal. *Jņ* 20, 23). Pats Kristus runā, kad priesteris, kalpojot Baznīcas vārdā un garā, sludina Dieva Vārdu. Pats Jēzus Kristus rūpējas par slimiem, bērniem un grēciniekiem, kad tos apņēma priesteris – ganītāja mīlestība un rūpes. Tāpēc priesteris mēdz raksturot kā *alter Christus*. Tā nav metafora, bet brīnišķīga, pārsteidzoša realitāte, liels noslēpums.

Priesterība ir dāvana ne priesteri labā, bet Baznīcas labā, pasaules pestīšanas labā. Priesterība ir pilnīgi vērta uz apustulisko misiju, uz pastorālo kalpošanu: „Kā Tēvs mani sūtījis, tā es jūs sūtu” (*Jņ* 20, 21). Priesteris ir tas, kas tiek „sūtīts”. Tā ir vēl viena būtiska iezīme priesteri identitātē.

Priesteris ir kopienas cilvēks, pilnīgi un neatsaucami saistīts tās kalpošanā (*PO*, 12). No šī viedokļa priesterim jāveic divējāds pienākums – Kristus Personā priesteris veic Viņa

vidutāja funkciju, skaidro Dieva Vārdu, pārvalda Dieva noslēpumus (*1Kor 4, 1; 2Kor 6, 4*) tautas labā; vienlaikus priesteris pārstāv cilvēkus un saliek viņu vārdā upurus Debesu Tēvam, lūdzas par viņiem kopā ar visu Baznīcu.

Pēc Vatikāna II koncila laji guvuši iespēju aizvien vairāk apzināties katra kristītā cilvēka aicinājumu un apustulātu, viņa aktīvos un atbildīgos pienākumus Baznīcā. Tomēr priestera kalpošana ar to nekļūst mazāk svarīga, jo Viņa loma paliek neaizvietoja. Atpestīšanas plāna ietvaros pastāv funkcijas un pienākumi, kurus Kristus vēlējis būtiski saistīt ar ordinēto priesterību, proti, Euharistijas Upura salikšanu, grēku piedošanu, Dieva Vārda sludināšanu un skaidrošanu. Bez priesteriskās kalpošanas kristīgā kopiena drīz vien sairst un kļūst sekularizēta. Protams, Dieva žēlastība var darboties arī tad, kad nav klāt priesteris, īpaši, ja tas notiek nepārvaramu sociālpolitisku šķēršļu dēļ. Tomēr atpestīšanas augļi parasti un droši nonāk pie cilvēkiem ar Kristus iedibinājumu starpniecību, Viņa noteiktajās formās.

Priesteris darbojas sekularizētā sabiedrībā, vidē, kur izzūd vai jau izzudusi apziņa par reliģiskām vērtībām. Priesteris dzīvo cilvēku vidū, ir līdzdalīgs viņu uztraukumos un cerībās. Bet lai priesteri nepārņem pasaule vai tās princis – jaunais gars (*Jņ 17, 14-15*), nav jāpieskaņojas šīs pasaules uzskatiem un modes kliezdzienu (sal. *Rom 12, 1-2*). Drīzāk jāpieskaņojas ilgām, kas atbilst Dieva gribai.

Priesteris ir ne pieskaņošanās, bet gan atšķirības zīme. Gaismā atšķiras no tumsas, lai varētu apgaismot ceļu tam, kas staigā tumsā. Sāls atšķiras no ēdiena, lai dotu tam garšu. Uguns atšķiras no ledus, lai sasildītu aukstumā sastingušos locekļus. Kristus sauc mūs par gaismu un zemes sāli (sal. *Mt 5, 13-14*). Mūsdienās šīs zīmes spēks pastāv atšķirībā. Jo vairāk apustuliska darbība prasa lielāku iekļaušanos cilvēku vidū, jo atšķirīgākai tai jābūt.

Priesteris ir zīme, kuru neuztver tad, ja tas pārņēmis pasaulīgu domāšanu un atstājis novārtā klerikālu apģērbu. Protams, ka priesteris ir „cilvēks citu labā”, bet tieši kā cilvēks, kas atdevies Dievam. Kalpošana Dievam ir pamats istai kalpošanai cilvēkam, kas ir atbrīvot dvēseles no grēka verdzības, atgriezti cilvēkus pie kalpošanas Dievam. Dievs vēlas, lai visi kalpotu viņam „garā un patiesībā” (*Jņ 4, 23*).

Priesteriskā kalpošana ir būtiski garīga kalpošana. Viņš nav sociālais darbinieks vai politiķis. Tagad šos pienākumus veic laji. Priestera būtiskās funkcijas norit dvēseļu sfērā, cilvēku attiecībās ar Dievu, viņu iekšējās attiecībās ar tuvāko. Tieši šajās jomās priesteris kalpo cilvēkam, lai gan, protams, tas nevar palikt vienaldzīgs sociāli karitatīvā sfērā. Galvenā kalpošana ir palīdzēt dvēselēm atklāt debesu Tēvu, atvērties Viņam un Viņu milēt pāri visam.

III

Pāvesta Benedikta XVI izsludinātā Priesterības gada ietvaros Laterāna Pontifikālās Universitātes filiāles – Rīgas Teoloģijas institūts (RTI) un Rīgas Augstākais reliģijas zinātņu institūts (RARZI) sadarbībā ar Lutera Akadēmiju, kā arī piedaloties Latvijas Universitātes

Teoloģijas fakultātei (LU TF) un Kristīgās Vadības koledžai (KVK) 2010.gada 22.aprīlī rīkoja II Ekumeniski teoloģisko konferenci par tematu „Kristus vārdā esam sūtīti” (*2Kor 5, 20*). **Tāpēc šis žurnāla numurs ir veltīts priesterības tematam un lasītājs tālāk atradīs šajā konferencē izskanējušo uzrunu publikācijas, kā arī akadēmiskos rakstus, kas ir tapuši uz šajā saietā nolasīto referātu pamata.**

Ievaddaļu veido konferences zinātniskā vadītāja priesteris, tagadējā Rīgas arhibīskapa metropolīta **Zbigneva Stankeviča**, *Dr. theol.*, pārskats par konferences galvenajām atziņām un to aktualitāti, apustuliskā nuncijs arhibīskapa **Luidži Bonači** (*Luiġi Bonacci*) pārdomas par Dieva aicinājuma un sūtīšanas nosacījumiem, kardināla **Jāņa Pujata** ierosmes pievērsties Kristus, Augstā Priesteris, mudinājumam un prasībām pēc kristiešu vienotības. RTI students **Edijs Silevičs** sniedza pārskatu par svētā Jāņa Marijas Vianeja (1786–1859) dzīves gaitām, viņa liecību un svētuma piemēru mūsdienu Jaunās Derības priesteriem.

Akadēmiskos referātus ievadīja priesteris **Pauls Kļaviņš**, *Dr. theol.*, ar priekšlasījumu par kardināla Racionera (tagadējā pāvesta Benedikta XVI) biblisko pamatojumu amata priesterībai, ņemot dalību Kristus vidutājībā, apustuļu aicinājumā un misijā. **Laila Čakare**, *Mag. theol.*, aplūkoja tematu „Kristus priesterība Vecās Derības pravietojumos”, pievērsot uzmanību Vecās Derības priesterības aspektiem. **Viļjams Veinrihs**, *Dr. theol.*, sniedza priekšlasījumu par tematu „Saņemiet Svēto Garu!” (*Jņ 20, 20*). Mācītāja amats Jāņa evaņģēlijā, akcentējot sūtīšanas un sludināšanas nozīmi Baznīcā.

Luterāņu arhibīskaps **Jānis Vanags** referātā „Garīgais amats LELB un LELBāL kopīgajos noteikumos” izcēla kristiešu vispārējo priesterību, kā arī Baznīcas amatu dažādos rašanās apstākļus. **Ralfs Kokins**, *Dr. theol.*, priekšlasījumā „Amata un kalpošanas izpratne apustuļa Pāvila vēstulēs” akcentēja mīlestības un harizmātiskās dimensijas pārākumu pār jebkādiem amatiem un Baznīcas institucionāliem aspektiem. Priesteris **Juris Jalinskis**, *Dr. iur. can.*, runāja par tematu „Priesteris – garīgais tēvs. Daži pastorāli aspekti” un minēja četrus: priesteris kā audzinātājs, profilaktiķis, glābējs, terapeits. **Ilmārs Hiršs** referātā „Draudze kā priesterība I.Pētera vēstulē” pievērsās kristīgās draudzes identitātes noskaidrošanai attiecībās ar jūdaismu.

Baiba Brūdere, *Dr. theol.*, skaidroja svētās Terēzes no Lizjē (1873–1897) vārdus „Es jūtu sevī priesteris aicinājumu” un norādīja, kā sievietē mīlestībā pēc Jēzus parauga piedalās vispārējā priesterībā. Priesteris **Andris Priede**, *Dr. hist. eccl.*, priekšlasījumā „Priesteriskā formācija atbilstoši vēsturiskā laikmeta paradigmai,” vispusīgi izklāstīja pozitīvos un negatīvos aspektus amata priesteru sagatavošanas un ordinēšanas praksē. Priesteris **Andreāsa Gešvinda** referāts „Māte Terēze par priesterību. Pravietiski vārdi Baznīcai – šodien un nākotnē” atgādināja svētīgās mātes Terēzes (1910–1997), Mīlestības Misionāru dibinātājas atgādinājumus priesteriem: būt svētiem, lūgties, milēt Jēzu Kristu un Viņa Māti Mariju.

Tāpat šajā numurā iespējams izlasīt arī divus Vatikāna Klēra jeb Garīdznieku kongregācijas dokumentus: *Priesteris un kristietības trešā tūkstošgade* (izdots 1999.gada 19.martā) un *Priesteris, draudzes kopienas gans un vadītājs* (izdots 2002.gada 4.augustā).

Konferencē dzirdētie un šajā žurnālā publicētie teksti lasāmi ar apdomību un Baznīcas garā (*sentire cum Ecclesia*). No redakcijas puses vēlreiz ir jāuzsver, ka **konferenci bija ekumenisks raksturs, un pēc Rīgas arhibīskapa metropolīta Zbigņeva Stankeviča lūguma tiek publicēti arī tie referāti, kuri nesaskan pilnībā ar Romas Katoliskās Baznīcas un šā žurnāla redakcijas viedokli.**

Lai neaizmirstam, ka priesteriska kalpošana savā būtībā ir garīga kalpošana. Priesteris nav sociālais darbinieks vai politiķis. Viņa būtiskās funkcijas norit dvēseļu sfērā, cilvēku attiecībās ar Dievu, viņu iekšējās attiecībās ar tuvāko. Tieši šajās jomās priesteris kalpo cilvēkam, lai gan nevar palikt vienaldzīgs sociāli – karitatīvā sfērā. Galvenā viņa kalpošana ir palīdzēt cilvēkiem atklāt debesu Tēvu, atvērties Viņam Jēzū Kristū un Viņu milēt Svētajā Garā pāri visam. Lai šī žurnāla numura lasīšana palīdz labāk saprast šo priesterības lielo noslēpumu.

